

TEKSTIILIT JA TYÖVAATTEET HANKINTAOHJE

Ohje ympäristökriteereistä julkissa hankinnoissa
Julkaistu 01/2015
Versio 1

Motivan
HANKINTAPALVELU

Motiva

Tarkista, että sinulla on viimeisin versio kriteereistä: www.motivanhankintapalvelu.fi/tietopankki

Tekstiilit ja työvaatteet

Ohje ympäristökriteereistä ja sosiaalisista kriteereistä julkisissa hankinnoissa

Tämän ohjeen tarkoituksena on auttaa julkisia hankkijoita valitsemaan ympäristöä säästävämpiä ja sosiaalisesti vastuullisempia tekstiilejä. Ohjeessa esitellään ympäristökriteereitä ja sosiaalisia kriteereitä, joita hankintayksiköt voivat hyödyntää tarjouspyynnössään.

Rajaus

Tämän ohjeen kriteerejä voidaan soveltaa seuraaviin tekstiilikuiduista valmistettuihin tuotteisiin. Kriteerit on valittu ensisijaisesti työvaatteita ajatellen.

- **vaatteisiin, asusteisiin ja**
- **sisustustekstiileihin** (kuten verhoihin, pyyhkeisiin, liinavaatteisiin, pöytäliinoihin, mattoihin ja tyynyihin)

Kriteerien tausta

Alla esitetyt kriteerit perustuvat ensisijaisesti Joutsenmerkin tekstiilikriteereihin (versio 4.0) ja EU-kukan tekstiilikriteereihin (versio 5.6.2014). Työssä on huomioitu myös mm. EU:n GPP Toolkitin ja CSR-kompassin suosituskriteerit.

Ohjeet hankkijalle

Tässä ohjeessa on esitetty Motivan suosittelemia ympäristökriteereitä ja sosiaalisen vastuullisuuden kriteereitä, joita voidaan hyödyntää tarjouspyynnössä vähimmäisvaatimuksina, kokonaistaloudellisuuden vertailuperusteina tai joissakin tapauksissa sopimusehtoina.

Nämä esimerkkikriteerit ovat

- ympäristön ja sosiaalisen vastuullisuuden kannalta merkittävimpiä
- helppokäyttöisiä ja todennettavissa
- tuotteiden saatavuus on yleensä hyvä

Hankintayksikkö tarkistaa ja asettaa aina itse kriteerien tason omien tavoitteiden, tarpeiden, resurssien ja markkinakartoituksen perusteella.

- **Valitse ensin kriteereistä ne, jotka ovat teille relevantteja ja tärkeitä**

Hankkija voi valita näistä esim. ympäristökriteereistä yhden, osan tai kaikki ottaen huomioon esim. seuraavat asiat:

- Mitä ympäristöasioita tai kestävä kehityksen tavoitteita organisaatiossa halutaan painottaa? Mitkä ominaisuudet ovat juuri teille tärkeitä?
- Kokemus ja osaaminen: Oletteko vasta aloittelemassa ympäristökriteerien käyttöä vai jo kokeneita?

Jos käytätte esim. ympäristökriteereitä ensimmäisiä kertoja, suosittelemme aloittamaan esim. muutamalla kriteerillä, jotta syntyy kokemusta kriteerien käytöstä. Seuraavalla hankintakerralla voidaan ottaa mukaan uusia ympäristökriteereitä ja/tai nostaa jo käytettyjen kriteerien vaatimustasoa.

- **Tarkista valittujen kriteerin tavoitetaso.** Taulukossa esitetyt kriteerit ja niiden raja-arvot ovat ehdotuksia, joita voidaan säätää ylös- tai alaspäin omien tavoitteiden, tarpeiden ja markkinatilanteen mukaan.

- **Muokkaa kieli, muotoilut jne. kyseiseen tarjouspyyntöönne sopiviksi**

- **Käy vuoropuhelua markkinoiden kanssa ennen tarjouskilpailua.**

Vuoropuhelulla selvitetään mm. seuraavia asioita:

- pystyvätkö tarjoajat täyttämään luonnostellut hankintavaatimukset kyseisessä hankinnassa ja markkina-alueella,
- mitä tuote- tai palveluvaihtoehtoja on olemassa ja
- onko markkinoilla riittävästi tarjoajia

Markkinatilanne voi vaihdella alueittain, hankinnan muiden vaatimusten tai hankinnan kokoluokan takia hyvinkin paljon. Siksi ohjeessamme esitettyjä kriteerejä ei ole tarkoitus kopioida/soveltaa suoraan omaan tarjouspyyntöön ilman markkinakartoitusta.

Alustava tarjouspyyntö voidaan myös lähettää mahdollisille tarjoajille kommentoitavaksi hyvissä ajoin ennen tarjouspyynnön julkaisemista. Jos kommentointikierroksella ilmenee, että vaatimustaso on juuri tässä tapauksessa liian korkea tai matala, sitä voidaan muuttaa.

- **Päätä ja määrittele tarjouspyyntöönne, miten vaatimukset/sopimusehdot käytännössä todennetaan.**

Lisätieto: Motivan hankintapalvelu, puh. 09 6122 5011, hankintapalvelu@motiva.fi

<p style="text-align: center;">TEKSTIILIT JA TYÖVAATTEET</p> <p style="text-align: center;">Ympäristökriteerit ja sosiaaliset kriteerit</p>		
PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
<p>1. Luonnonkuidut</p>		
<p><i>Ei perustason kriteeriä</i></p>	<p>Vaihtoehto A)</p> <p>Tekstiilissä käytettävästä puuvillasta tai muista kasvipärisistä luonnonkuiduista ___ [määrittele] paino-% tulee olla luonnonmukaisesti viljeltyä.</p> <p><i>Luonnonkuituja ovat esimerkiksi puuvilla, hamppu, rami, juutti, ja kapokki. Viskoosia ei lasketa kasvipärisiksi luonnonkuiduksi.</i></p> <p><i>Luomupuuvillalla tarkoitetaan puuvillaa, joka on tuotettu noudattaen Euroopan neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 (28. kesäkuuta 2007) vaatimuksia luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille tai tuotteita, jotka on tuotettu samalla tavoin, vastaavia valvontamenetelmiä käyttäen (esimerkiksi KRAV, IFOAM, KBA, OCIA, TDA tai DEMETER)</i></p> <p><i>Luomukuidun osuus ei välttämättä tarvitse olla 100 %. Esimerkiksi EU-ympäristömerkki edellyttää, että t-paitojen sisältämästä puuvillasta 95 paino-% tulee olla luomupuuvillaa. Joutsenmerkin vastaava raja taas on 90 %.</i></p> <p><i>Kriteeriä voidaan tapauksesta ja markkinatilanteesta riippuen käyttää joko ehdottomana vaatimuksena teknisissä eritelmissä tai luomupuuvillan osuudesta voidaan antaa lisäpisteitä.</i></p>	<p>Luomupuuvilla ja muut luonnonkuidut</p> <p><i>Sovella oheista kriteeriä jos haluatte hankkia/suosia luomupuuvillasta tai muista kasvipärisistä luonnonkuiduista valmistettuja tekstiilejä ja tuotteita on saatavilla. Huomaa, että luomupuuvillaisia tuotteita on vielä varsin rajallisesti saatavilla ja hinta voi olla tavallista korkeampi.</i></p> <p><i>Luomukriteeriä on mielekkäintä käyttää sellaisissa tuotteissa, joissa puuvillan osuus on riittävän suuri (kuten t-paidat, lakanat jne.).</i></p> <p>Puuvillan viljelyyn liittyy ympäristönäkökulmasta useita ongelmia, sillä se kuluttaa runsaasti vettä sekä vaatii paljon torjunta-aineita ja keinotekoisia lannoitteita. Tavanomaisessa puuvillan viljelyssä käytetyistä torjunta-aineista ja kemikaaleista moni on myös terveydelle haitallinen.</p> <p>Luonnonmukaisesti tuotetun puuvillan ja muiden luonnonkuitujen käyttö voi vähentää tuotteen ympäristövaikutusta merkittävästi. Luomuviljelyssä esimerkiksi kemiallisten torjunta-aineiden käyttö ei ole sallittua. Vain 1 % maailman puuvillan tuotannosta on luomutuotantoa. Luomupuuvillan tuotanto on lisääntynyt joka vuosi noin 40 % viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta sen osuus on vielä niin pieni, että luomupuuvillan saanti on epävarmaa.</p>
<p><i>Ei perustason kriteeriä</i></p>	<p>Vaihtoehto B)</p> <p><i>Katso sarake oikealla →</i></p>	<p>Tavallinen puuvilla ja muut luonnonkuidut</p> <p>Tavanomaisella viljelyllä</p>

		<p>tuotetuille/valmistetuille luonnonkuiduille voidaan asettaa torjunta-ainejäämiä koskevia vaatimuksia.</p> <p>Esimerkkejä vaatimusten asettamiseen ja todentamiseen löytyy esimerkiksi Joutsenmerkin kriteeridokumentista (versio 4.0): http://joutsenmerkki.fi/kriteerit/tekstiilit-ja-nahkatuotteet/</p> <p>Katso kriteeridokumentin kohta "2.1.1 Vegetable fibres", requirement R3 (ja sen kohta) "Conventional Cotton" (s. 8-9).</p>
<p>TODENTAMINEN: <i>Vaihtoehto A):</i> Tuotteen luonnonmukaisesti tuotettujen kuitujen osalta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarjoajan on osoitettava käytettyjen kuitujen ja niiden tuotannon luonnonmukaisuus esimerkiksi EU:n luomutunnuksella tai muulla vastaavalla hyväksytyllä kansallisella luomutunnuksella/-sertifikaatilla. • Tarjoajien tulee osoittaa luonnonmukaisesti tuotettujen kuitujen osuus lopputuotteessa painoprosenteina. 		
PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
<p>2. Kestävyys</p>		
<p><i>Tässä joitakin esimerkkejä ominaisuuksista, joille voidaan asettaa kestävyysvaatimuksia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kutistuminen ja venyminen pesun ja kuivauksen aikana • Värien pesunkesto • Värien hienkesto • Värien märkähankauskesto • Värien kuivahankauskesto • Värien valonkesto • jne. <p><i>Tarkempia kuvauksia kriteerien sisällöstä sekä niiden testaamisesta ja todentamisesta löydät ympäristömerkkien kriteeridokumenteista.</i> <i>Hankkijoilla voi olla käytössä omia hyvin toimivia kestävyysvaatimuksia.</i></p>	<p><i>Sama kuin perustaso</i></p>	<p>Tuotteen kestävyysvaatimuksia määritellään yleensä tarjouspyynnön/tuotteen laatuvaatimuksissa. Niitä voidaan tarvittaessa täydentää oheisilla vaatimuksilla, joista lisätietoa alla.</p> <p>Tekstiilin käyttötarkoitus vaikuttaa siihen, millaista kestävyttä niiltä edellytetään. Oheiset kriteerit on tarkoitettu malliksi siitä, miten tekstiilin kestävyttä voidaan määritellä.</p> <p>Mitä pidempään tuotetta pystytään käyttämään, sen pienempi on tuotteen ympäristökuormitus. Jos tuote joudutaan korvaamaan uudella huonon kestävyden takia, tekstiilin valmistuksen aiheuttamat ympäristövaikutukset kertautuvat. Pidempikestoinen tuote on myös kokonaistaloudellisempi.</p> <p>Lisätietoa Tarkempia kriteereitä löydät:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU-ympäristömerkin kriteeridokumentti (versio 5.6.2014): http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0350&from=EN ja liitteen kappale "4. Käyttökelpoisuutta koskevat arviointiperusteet" • Joutsenmerkin kriteerit (versio 4.0): http://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2013/08/Textiles-hides-skins-and-leather-Includes-products-for-apparel-and-furnishings-version-4.0.pdf ja kappale "3. Quality and functionality requirements", requirements R69 – R74. • OEKO-TEX: https://www.oeko-tex.com
<p>TODENTAMINEN: <i>Ympäristömerkkien kriteereissä on kuvattu tarkemmin todentamista (ja testimenetelmiä).</i></p>		

PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
3. Uudelleenkäyttö ja kierrätys		
<i>Ei perustason kriteeriä</i>	<p><i>Voitte halutessanne myöntää lisäpisteitä esim. kierrätyskuidun osuudesta tuotteesta:</i></p> <p>Kierrätyskuitujen osuus tuotteessa painoprosentteina.</p> <p><i>Kierrätyskuiduilla (recycled fibres) tarkoitetaan kuituja, jotka on peräisin tekstiili- ja vaateusteollisuuden ylijäämämateriaaleista, tekstiili- tai muovijätteestä, joita voidaan käyttää kuitujen valmistukseen (esim. juomapulloista valmistettu kierrätyskuitu). (Joutsenmerkin määritelmä kierrätyskuidulle)</i></p>	<p>Tekstiilin uudelleenkäyttö- ja kierrätys mahdollisuuksia kannattaa pohtia jo hankinnan suunnittelussa. Yksi esimerkki uudelleenkäytöstä ovat armeijan vaatteet, joita myydään kuluttajille sen jälkeen, kun niiden käyttöikä armeijassa on päättynyt. Kierrätyksestä esimerkkinä ovat fleecetakit, jotka sisältävät esim. kierrätysmuovista (kuten juomapulloista) peräisin olevaa kierrätyskuitua.</p> <p>Tekstiilejä hyötykäyttämällä vältetään uusien kuitujen tuottamiseen liittyvä ympäristökuormitus ja vähennetään kaatopaikalle päätyvän tekstiilijätteen määrää.</p> <p>Jätelaissa ja jätteensynnynehkäisyssä on viisi tasoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jätteen synnyn ehkäisy ja turhan kulutuksen välttäminen • tuotteiden uudelleenkäyttö • tuotteen tai sen materiaalien kierrätys (uudeksi tuotteeksi, teollisuuden raaka-aineeksi) • vasta jos kierrätys ei ole jostakin syystä mahdollista, tekstiili voidaan hyödyntää energiana (polttaa) ja • vasta viimeinen vaihtoehto on kaatopaikka. Huom. tekstiilituotteiden kaatopaikkasijoittaminen ei ole enää sallittua 1.1.2016 jälkeen. <p>Kierrätyskuidun käyttö tuotteessa ei saa heikentää merkittävästi tekstiilin kestävyttä. Tällä hetkellä kierrätyskuiduista valmistettuja tekstiilejä on saatavilla hyvin niukasti. Kuidun uudelleenkäyttö saattaa heikentää kuidun kestävyttä, mutta se ei saa heikentää merkittävästi tekstiilin kestävyttä.</p>
<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistajan todistus kierrätyskuitujen osuudesta tuotteessa 		
4. Tuotteen valmistusmateriaalien merkitseminen		
Tuotteen valmistusmateriaalit on merkittävä selkeästi tuotteeseen. PVC:n ja metallien käyttö on merkittävä tuotteeseen.	<i>Samoin</i>	<p>Valmistusmateriaalien selkeä merkitseminen helpottaa tekstiilien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.</p> <p>Tekstiilijätteen määrä Suomessa on 16,8 kiloa</p>

<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuotteen merkinnät; valmistusmateriaalit on selkeästi merkitty tuotteeseen. 		<p>henkilöä kohti vuosittain. Tekstiilijätteen määrä on 2000-luvulla kasvanut. Tällä hetkellä suurin osa tekstiilijätteestä päättyy kaatopaikalle. Tekstiilejä hyötykäyttämällä vältetään kuitujen tuottamiseen liittyvä ympäristökuormitus ja päästöt sekä tekstiilijätteen päätyminen kaatopaikalle.</p>
PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
<p>5. Sosiaaliset kriteerit</p>		
<p>ILO:n kahdeksan yleissopimuksen (nro 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 ja 182) noudattaminen tekstiilin CMT-prosessissa (ja puuvillan viljelyssä).</p> <p>Tuotantomaan paikallisen lainsäädännön noudattaminen (erityisesti koskien työ-, työsuojelu- ja vähimmäispalkkalainsäädäntöä).</p> <p>YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 32 artiklan noudattaminen tekstiilin CMT-prosessissa (ja puuvillan viljelyssä).</p> <p><i>(CMT- eli Cut, make and trim -vaihe sisältää muun muassa kankaan käsittelyn, tekstiilin ompelun ja viimeistelyn.)</i></p>	<p>Puuvillasta valmistetut tuotteet:</p> <p><i>Edellisten lisäksi, jos haluatte hankkia reilun kaupan periaatteiden mukaisesti tuotettua puuvillaa:</i></p> <p>Tuotteessa käytettävän raakapuuvillan osalta toimittajan tulee taata, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> Työntekijöille on maksettava elämiseen riittävä palkka. Tuotteesta maksetaan viljelijälle vähintään takuuhinta, joka kattaa ympäristön ja ihmisten kannalta kestävän tuotannon kustannukset. Hinnan tulee kattaa ympäristöystävällisen tuotannon kustannukset sekä mahdollisuus riittävään palkkatasoon tuottajaorganisaatiossa. Em. hinnan tulee perustua eri sidosryhmien välillä käytävään konsultaatioon. Ostohinnan lisäksi tuotteesta on maksettu lisä, jonka ostaja maksaa tuottajayhteisölle, esimerkiksi pienviljelijöiden tuottajaosuuskunnalle. Lisä on tarkoitettu yhteisön sosiaaliseen tai taloudelliseen kehittämiseen sekä koko yhteisöä hyödyttäviin hankkeisiin (esimerkiksi koulutukseen, terveydenhuoltoon). Lapsityövoimaa ei ole hyväksikäytetty. <p><i>Lisää reilun kaupan merkin takana olevia kriteereitä löydät Reiluja hankintoja –oppaan sivulta 16 (linkki oikealla).</i></p>	<p>Huom! Euroopan komissio suosittelee sosiaalisten kriteerien käyttämistä sopimusehdoissa teknisten määritelmien sijaan. Myös vertailuperusteissa on mahdollista käyttää sosiaalisia kriteereitä.</p> <p>Perustaso: Näiden sosiaalisten kriteerien tavoitteena on varmistaa, että sopimuskauden aikana toimitettavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa noudatetaan työelämän perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia.</p> <p>Edelläkävijätaso: Minimipalkka ei tarkoita samaa kuin elämiseen riittävä palkka. Viljelijät saattavat joutua myymään puuvillaa niin alhaisella korvauksella, että he eivät pysty kattamaan kaikkia tuotantokustannuksia tai turvaamaan perheelleen minimielintaso.</p> <p>LUE LISÄÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> Perustason kriteerit perustuvat CSR-kompassin ohjeeseen tekstiileille: http://julkinen.csr-kompassi.fi/sosiaaliset-vaatimukset Edelläkävijätason kriteerit perustuvat "Reiluja hankintoja -opas sosiaalisesti kestäviin hankintoihin" oppaan esimerkkikriteereihin: http://www.reilukauppa.fi/fileadmin/user_upload/reilukauppa/Kaupunkimatskuja/ReilujaHankintoja_IDC4_conv_verkk_o.pdf <p>SOPIMUKSEN SEURANTA <i>Ks. Lisätietoa kappale jäljempänä.</i></p>

<p>TODENTAMINEN:</p> <p><u>Perustaso:</u> “Tuotantolaitoksen SA8000 -sertifiointi, tuotteita teettävän yrityksen Fair Wear Foundationin jäsenyys, tuotteita teettävän yrityksen Ethical Trading Initiativen jäsenyys, tuotteita teettävän yrityksen Fair Labor Associationin jäsenyys, tuotantolaitoksen WFTO:n jäsenyys tai muu todistus kriteerien täyttymisestä. Jos sertifiointia tai muuta vastaavaa todistusta ei ole saatavilla tai käytössä, seurantaan käytetään toimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutusta tai -sitoumusta, jota täydennetään sopimuskaudella itsearviointilomakkeen täyttämällä ja sopimuskumppanien välisellä dialogilla sopimuskauden aikana.” <i>Lähde: CSR-kompassi</i></p> <p><u>Edelläkävijätaso</u> Kuten edellä (perustaso). Lisäksi, jos haluatte hankkia <u>reilun kaupan periaatteiden mukaisesti tuotettua puuvillaa</u>, niin lisäksi: Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty kansainvälinen Reilu kauppa –sertifiointi. Myös muu asiallinen todistus kriteerien täyttymisestä hyväksytään.</p>		
PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
<p>KEMIKAALIKRITEERIT</p> <p>6. Formaldehydijäämien määrä lopputuotteessa</p>		
<p>Formaldehydinin määrä lopputuotteessa ei saa ylittää:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ihoa vasten käytettävissä tekstiileissä: 75 ppm muissa tekstiileissä: 300 ppm. 	<p><i>Samoin</i></p>	<p>Formaldehydi on silmiä, ihoa ja kurkkua ärsyttävä aine, joka on luokiteltu terveydelle haitalliseksi ja karsinogeeniseksi. Formaldehydin jäänteitä jää tekstiileihin usein rypistymisenestokäsittelyistä. ⁽¹⁾</p>
<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> Valmistajan vakuutus Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty <u>Joutsenmerkki</u>, <u>EU-ympäristömerkki</u> tai muu vastaava. <p><i>Suosittelomme todentamiseksi valmistajan vakuutusta. Jos kuitenkin haluatte testituloksen formaldehydin määrästä tuotteessa, relevantti testimenetelmä on SFS-EN ISO 14184-1:2012 tai muu vastaava.</i></p>		
<p>7. Atsovärit tuotteen värjäyksessä</p>		
<p>Sellaisten atsovärien, joista vapautuu aromaattisia amiineja, käyttö on kielletty tuotteen värjäyksessä.</p> <p>Lista kielletyistä atsoväreistä löytyy Joutsenmerkin kriteeridokumentista (versio 4.0): http://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2013/08/Textiles-hides-skins-and-leather-Includes-</p>	<p><i>Samoin</i></p>	<p>Atsovärit, joista vapautuu erilaisia amiineja on kielletty EU:n alueella (2002/61/ EC direktiivi), mutta niitä saatetaan käyttää EU:n ulkopuolella valmistetuissa tekstiileissä. Atsoväreistä vapautuvat amiinit voivat olla karsinogeenisia, allergeenisia ja myrkyllisiä. ⁽¹⁾</p>

<p>products-for-apparel-and-furnishings-version-4.0.pdf Katso kohta "R36 Azo Dyes".</p>		
<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmistajan/toimittajan vakuutus • <i>tai</i> testitulos: menetelmän EN 14362-1 ja 2 tai muun vastaavan mukaisesti. • Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty <u>Joutsenmerkki</u>, <u>EU-ympäristömerkki</u>, tai muu vastaava. 		
<p>PERUSTASO</p>	<p>EDELLÄKÄVIJÄTASO</p>	<p>PERUSTELUT</p>
<p>8. Raskasmetallit</p>		
<p><i>Ei perustason kriteeriä</i></p>	<p>Värjäysaineissa käytettävien Kadmiumin (Cd), kromin (Cr), nikkelin (Ni), lyijyn (Pb) määrä lopputuotteessa saa olla enintään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kadmium (Cd): 0,1 ppm • kromi (Cr): <ul style="list-style-type: none"> - metallikompleksiväreillä värjätyt tekstiilit: 2,0 ppm - kaikki muut tekstiilit: 1,0 ppm • lyijy (Pb): 50,0 ppm • nikkeli (Ni): 1,0 ppm 	<p>Kadmium, lyijy jne. ovat myrkyllisiä raskasmetalleja, jotka ovat sekä ihmisille että luonnolle erittäin haitallisia. Nämä raskasmetallit rikastuvat ravintoketjussa. Ihmisen elimistössä ne kertyvät mm. keskushermostoon, mikä voi aiheuttaa vaurioita tai sairauksia.</p>
<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmistajan/toimittajan vakuutus • <i>tai</i> testitulos. Testimenetelmät: Uuttaminen: DIN EN ISO 105-E04-2013 (hapan hikiliuos); Havaitseminen: ICP-MS tai ICP-OES, tai muun vastaavan mukaisesti. • Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty <u>EU-ympäristömerkki</u> tai muu vastaava 		
<p>9. Palonsuoja-aineet (<i>relevantti vain tekstiileissä, joiden tulee olla paloturvallisia</i>)</p>		
<p>Lopputuotteessa ei saa käyttää seuraavia palonsuoja-aineita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HBCDD — Heksabromisyklododekaani • PeBDE — Pentabromidifenyyleetteri • OcBDE — Oktabromidifenyyleetteri • DecaBDE — Dekabromidifenyyleetteri • PBBs — Polybromatut bifenyylit • TEPA — Tris(atsiridinyyli)fosfiinioksidi • TRIS — Tris(2,3 dibromipropyli)fosfaatti • TCEP — Tris(2-kloorietyyli)fosfaatti • Parafiini, C10-C13, kloorattu (SCCP) 	<p><i>Samoin</i></p>	<p>Palonsuoja-aineita tarvitaan vain silloin, kun tuotteelta edellytetään palonkestoa. Silloin kun palonsuoja-aineita tarvitaan, hankkijan kannattaa pyytää tietoa tuotteesta käytetystä palonsuoja-aineesta.</p> <p>Oheista kriteeriä voi soveltaa tekstiileihin, joissa palonsuoja-aineita tarvitaan. Oheinen kriteeri kieltää haitallisimmat aineet. Myös vähemmän haitallisia aineita on saatavilla. Kriteeri perustu EU-ympäristömerkissä kiellettyihin palonsuoja-aineisiin.</p>

<p>TODENTAMINEN:</p> <p><i>Jos tekstiili on sellainen, että siinä tarvitaan palonsuoja-aineita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • valmistajan/toimittajan vakuutus siitä, että yllämainittuja aineita ei ole käytetty • kuvaus käytetystä palonsuoja-aineesta (<i>tai</i> vaihtoehtoisesti palonsuoja-aineen käyttöturvallisuustiedote, jos saatavilla). • Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty <u>EU-ympäristömerkki</u> tai muu vastaava. 		
PERUSTASO	EDELLÄKÄVIJÄTASO	PERUSTELUT
10. Antibakteeriset aineet		
Antibakteeristen aineiden käyttö tuotteessa on kielletty.	<i>Samoin</i>	Antibakteeristen aineiden käyttö lisää resistenttien bakteerikantojen kehittymistä. Pääsääntöisesti näitä aineita ei tekstiileissä tarvita ja niitä kannattaa välttää etenkin ihon kanssa kosketuksissa olevissa tekstiileissä, koska ne voivat myös herkistää ihoa. Antibakteeristen aineiden käyttö on lisääntynyt erityisesti urheiluvaatteissa hajujen ehkäisemiseksi. (1).
<p>TODENTAMINEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmistajan/ tavaran toimittajan vakuutus • <i>tai</i> testitulos: menetelmän ISO 20743:2014 tai muun vastaavan mukaisesti. • Tuotteen katsotaan täyttävän tämä vaatimus, jos sille on myönnetty <u>Joutsenmerkki</u>, tai muu vastaava. 		Hankkijan kannattaa selvittää, onko tuotteessa antibakteerisia aineita. Joissakin ulkokäyttöön tarkoitetuissa kalustetekstiileissä voi olla antibakteerisia aineita. Näiden osalta hankkijan kannattaa selvittää, etteivät ne sisällä Suomessa rajoitettuja/kiellettyjä biosidejä, kuten pentakloorifenolia.
11. Muut ympäristölle vaaralliset aineet		
<p><i>Tarkkaile, onko tekstiileissä näitä kemikaaleja ja harkitse tarvitaanko niitä todella:</i></p> <p>a) Pentakloorifenoli b) Nonyylifenoli ja nonyyliifenolietoksyylaatti c) Perfluorioktaanisulfonaatti (PFOS)</p> <p><i>Jos haluatte asettaa tarkemman ympäristökriteerin ko. aineille, alla on esimerkkejä ympäristökriteereistä, joita voitte soveltaa hankinnassanne:</i></p> <p>a) Puuvillasta valmistettu lopputuote saa sisältää enintään 0,05 ppm pentakloorifenolia. <i>Ks. tarkemmin Joutsenmerkin (Textiles versio 4.0) kriteeri (requirement) R3.</i></p>		<p>Oheiset kemikaalit ovat yleisesti tunnettuja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja, joita voi olla myös tekstiileissä.</p> <p>a) Pentakloorifenolia (PCP) käytetään ulkokäytössä olevissa tekstiileissä estämään mm. sienten ja homeen kasvua. Pentakloorifenolin käyttöä on Suomessa rajoitettu, mutta sitä saattaa olla ulkomailta tuoduissa tekstiileissä.</p> <p>b) Nonyylifenoleja ja nonyyliifenolietoksyylaatteja käytetään</p>

<p>b) Nonyylifenolien ja nonyyliifenolietoksyalaattien käyttöä on rajoitettu EU-ympäristömerkin kriteereissä. Ks. tarkemmin EU-ympäristömerkin kriteerit tekstiilituotteille (versio 5.6.2014): Lisäys 1, EU-YMPÄRISTÖMERKIN TEKSTIILEJÄ KOSKEVA RAJOITETTUIEN AINEIDEN LUETTELO, Kohta f), Erityistä huolta aiheuttavat aineet, iv) Valmisteissa käytetyt apuaineet.</p> <p>c) Tuotteeseen ei saa lisätä Perfluorioktaanisulfonaatti -yhdisteitä (PFOS). Ks. tarkemmin Joutsenmerkin kriteerit (requirements) R26 ja R46.</p>	<p>tekstiilien viimeistelykemikaaleina. Ne ovat mm. vesiliöille erittäin myrkyllisiä ja häiritsevät myös kalojen hormonitoimintaa muuttaen uroskaloja naarasmaisiksi.</p> <p>c) PFOS-yhdisteitä käytetään vettä ja likaa hylkivinä pinnoitteina tekstiileissä, matoissa jne. Ne ovat myrkyllisiä ja erittäin pysyviä. Pysyvyytensä takia ne voivat myös kulkeutua ympäristössä hyvin pitkiä matkoja. PFOS-yhdisteitä on löydetty jopa arktisten alueiden suurpedoista kuten jääkarhuista, vaikka ko. alueillaniitä ei ole käytetty.</p>
<p>TODENTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmistajan/toimittajan vakuutus 	

Lisätietoa

SOPIMUKSEN SEURANTA

Tämä kohta täydentää erityisesti kohtaa **5. Sosiaaliset kriteerit**. Alla on kokonaisuudessaan CSR-kompassin ehdotus sopimuksen seurannasta sosiaalisiin kriteereihin liittyen.

”Toimittajalla on oltava käytössään toimintatapoja sen varmistamiseksi, että sopimuskauden aikana toimitettavat tuotteet on valmistettu työntekijöiden perusoikeuksia kunnioittaen koko toimitusketjussa. Jos kansallisissa ja kansainvälisissä määräyksissä on eroa, noudatetaan määräyksistä tiukempaa. Hankintayksiköllä on oikeus sopimuskauden aikana tarkastaa ja valvoa toimittajan sosiaalisten vaatimusten noudattamista sekä raportoida tuloksista. Silloin kuin hankintayksikkö käyttää itsearviointilomaketta, toimittajan on ilman erillistä kehotusta vastattava oheisen vastauslomakkeen kysymyksiin, joissa kartoitetaan sosiaalisten vaatimusten toteutumista sopimusketjussa, viimeistään (antakaa määräaika) kuluessa sopimuksen alkamisajasta (liittääkää seurantamallit). Jos merkittäviä vaatimuksista poikkeamia havaitaan, toimittajan on ryhdyttävä suunnitelman mukaisiin parannustoimenpiteisiin sovitun aikataulun mukaisesti. Hankintayksikön on arvioitava ennen sopimuksen tekemistä, miten poikkeamisten korjaamiseen kannustetaan ja miten parannustoimenpiteiden laiminlyönteihin reagoidaan.”

Lähde: <http://julkinen.csr-kompassi.fi/sosiaaliset-vaatimukset> Ks. sivun alaotsikko ”Sosiaaliset vaatimukset”, linkki/tiedosto ”Tekstiilit” ja sen alaotsikko ”Seuranta”.

Lähteet ja lisätietoa

Kriteereitä ja ohjeita

EU-ympäristömerkin kriteerit tekstiilituotteille (5.6.2014): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0350&from=EN>

Joutsenmerkin kriteerit tekstiili ja nahkatuotteille (versio 4.0): <http://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2013/08/Textiles-hides-skins-and-leather-Includes-products-for-apparel-and-furnishings-version-4.0.pdf>

OEKO-TEX: <https://www.oeko-tex.com>

CSR-kompassi: <http://julkinen.csr-kompassi.fi/sosiaaliset-vaatimukset>

Reilu kauppa ry:n Reiluja hankintoja -opas sosiaalisesti kestäviin hankintoihin:

http://www.reilukauppa.fi/fileadmin/user_upload/reilukauppa/Kaupunkimatskuja/ReilujaHankintoja_IDC4_conv_verkko.pdf

EU komission GPP Toolkit, Ympäristöä säästävät julkiset hankinnat EU:ssa – Tekstiilit:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/textiles_fi.pdf

Muut lähteet

(1) Nordic Ecolabelled textiles, hides/skins and leather - Background for ecolabelling 039 (Version 4.0. 12, December 2012)

(2) Finatex

(3) Kilpailu ja kuluttajavirasto

Kehitystarpeita

Jatkossa voidaan kehittää/arvioida mm. seuraavia näkökohtia, jotka nousivat tämän ohjeen valmistelutyön aikana esille:

- ohjeistuksen laajentaminen tekstiilipalveluihin
- uudelleenkäyttö, kierrätys ja uusiokäyttö; tekstiilijätteen vähentäminen
- seuranta: ympäristö- ja sosiaalisten vaatimusten noudattaminen